

Tisdagen den 15 april

Kl. 16.00

§ 1 Justerades protokollet för den 4 innevarande månad.

§ 2 Antalet suppleanter i inrikesutskottet

Herr TALMANNEN:

Enligt till kammaren inkommet protokollsutdrag har valberedningen föreslagit att antalet suppleanter i inrikesutskottet, som f. n. är 15, skall utökas till 16.

Jag hemställer att antalet suppleanter i inrikesutskottet bestämmas till 16.

Kammaren biföll denna hemställan.

§ 3 Meddelande om fyllnadsväl

Herr TALMANNEN:

Jag får meddela att fyllnadsväl till utskott kommer att företas vid morgondagens sammanträde.

§ 4 Om upprättande av fulla diplomatiska förbindelser med Republiken Sydvietnams provisoriska revolutionära regering

Herr utrikesministern ANDERSSON erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara dels fru *Dahls* (s), dels herr *Takmans* (vpk) den 2 april anmälda frågor, nr 139 resp. 140, och anförde:

Herr talman! Fru Dahl har frågat mig om regeringen mot bakgrund av den senaste tidens dramatiska händelseutveckling i södra Vietnam nu är beredd att uppta fulla diplomatiska förbindelser med Republiken Sydvietnams provisoriska revolutionära regering, PRR.

Herr Takman har frågat mig om regeringen är beredd att utan ytterligare dröjsmål upprätta fullvärdiga diplomatiska förbindelser med Republiken Sydvietnams provisoriska revolutionära regering, PRR.

I ett svar på en liknande fråga den 16 januari i år erinrade jag om att de svenska ställningstagandena i erkännandefrågan grundats på Parisavtalets föreskrifter.

Jag sade då, att avtalet erkänner existensen av två parter i Sydvietnam, PRR och Saigonregimen, vilkas administrationer genom en i avtalet fö-

Tisdagen den
15 april 1975*Antalet suppleanter
i inrikesutskottet**Meddelande om
fyllnadsväl**Om upprättande av
fulla diplomatiska
förbindelser med
Republiken
Sydvietnams
provisoriska
revolutionära
regering*

Tisdagen den
15 april 1975

*Om upprättande av
fulla diplomatiska
förbindelser med
Republiken
Sydvietnams
provisoriska
revolutionära
regering*

reskriven procedur avses ersättas av en enda nationell regering. Till dess administrerar de två parterna var sitt område i Sydvietnam. Svenska regeringen ville mot denna bakgrund icke hävda att en av de båda administrationerna ensam företräder staten Sydvietnam och kan påta sig denna stats internationella förpliktelser. Regeringen var därför inte beredd att erkänna PRR som Sydvietnams regering i folkrättslig mening.

De senaste veckornas händelseutveckling har medfört stora förändringar i Sydvietnam, och PRR behärskar i dag större delen av landet. Dessa förändringar har dock icke medfört att Parisavtalets principer för en politisk lösning har satts ur kraft. PRR har för sin del bekräftat detta genom flera uttalanden på senaste tiden. Man kräver att de nuvarande makt-havarna i Saigon ersätts med en administration som är villig att fullfölja avtalets bestämmelser.

Den svenska regeringen riktar en enträgen vädjan till parterna att snart skapa förutsättningar för förhandlingar om en politisk lösning enligt Parisavtalet. Sydvietnams folk som utsatts för så fruktansvärda lidanden måste äntligen få fred och möjlighet att i oberoende börja bygga upp sitt land. De krafter som motsätter sig förhandlingar måste förmås ge vika.

Om det under det fortsatta händelseförloppet visar sig att en politisk uppgörelse icke är möjlig uppstår en ny situation. Vi avvaktar lägets utveckling.

Herr talman! Får jag i anslutning till detta svar meddela att den svenske ambassadören i Peking efter beslut av regeringen har instruerats att uppsöka prins Sihanouk och till honom framföra att den svenska regeringen önskar återuppta officiella diplomatiska förbindelser med Cambodjas kungliga nationella enhetsregering. Regeringen avser att inom kort begära agremang för en ambassadör.

Fru DAHL (s):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret, som när det gäller Cambodja var utomordentligt glädjande även om jag anser att regeringens ställningstagande borde ha skett långt tidigare. Det kommer att framgå av mitt inlägg på vilka grunder jag anser det.

Jag delar den mening som många gånger har uttryckts av regeringen och riksdagen att vårt handlande i sådana här frågor måste ledsagas av en strävan att följa folkrätten – även om vi kan ha olika uttolkningar av denna – och att handla så att vår internationella trovärdighet befasts.

Från denna utgångspunkt är jag glad över att utrikesministern inte hänvisar till några kriterier, som eljest brukar vara det vanliga, som ett skäl att inte nu erkänna PRR – jag tänker på kriteriet att man skall behärska en viss yta av landet. Ett sådant kriterium är uppenbarligen inte längre användbart som ett skäl mot att erkänna PRR, utan det kriteriet borde nu tvärtom leda till ett omedelbart erkännande. Men jag noterar med icke obetydlig kritik att när skälen inte längre är användbara,

så åberopas de inte längre. Detta kan inte gärna bidra till vår trovärdighet.

När det gäller Parisavtalet har jag många gånger hävdat att ett erkännande av PRR med Parisavtalet som grund med de rättigheter som följer därav inte skulle förhindra att ett sådant erkännande senare kunde överflyttas till en koalitionsregering, men att ett sådant erkännande nu skulle kunna påskynda utvecklingen i Vietnam.

I det sammanhanget vill jag ta upp en alldeles speciell aspekt som rör både Sydvietnam och situationen sådan den har varit i Cambodja.

Sverige tycks vänta med sitt erkännande till dess att även huvudstaden har erövrats med allt vad det innebär av mänskliga lidanden och förstörelse. Det är något som befrielseörelserna har velat undvika därför att de vet med sig vad det innebär av lidande, särskilt med tanke på att de här två fascistjuntorna har använt sig av civilbefolkningen som sköld.

Jag skulle nu med anledning av utrikesministerns svar, som jag inte alls är nöjd med, vilja fråga följande:

Finns det ingen situation då det skulle vara önskvärt att använda sig av ett erkännande för att påskynda utvecklingen i ett läge, när fascistjuntan uppenbarligen inte är beredd att medverka till att få slut på krigföringen, för att få slut på det mänskliga lidandet? Anser inte utrikesministern att den situationen är för handen nu? Skulle det inte vara väsentligt att Sverige genom en sådan handling, och helst genom att ta initiativ till att även andra länder vidtar den, får till stånd ett slut på kriget? Är inte regeringen beredd att ta situationen under omprövning i stället för att "följa utvecklingen"?

Herr TAKMAN (vpk):

Herr talman! Min enkla fråga gällde Sydvietnam och PRR, men det är självklart att utvecklingen under de senaste dagarna i Cambodja har ställt ett erkännande av GRUNC, Cambodjas kungliga nationella enhetsregering, ännu mera i förgrunden än tidigare.

Jag är i likhet med Birgitta Dahl utomordentligt glad över det meddelande som utrikesministern här har lämnat att svenska regeringen nu återupptar de officiella förbindelserna med Cambodjas kungliga nationella enhetsregering. Däremot kan jag inte gilla att erkännandet av PRR uppskjuts ytterligare. Jag instämmer helt i alla de synpunkter som Birgitta Dahl här framfört.

I Sydvietnam har marionettregimens grepp om hela kustlandet och alla större städer norr om Saigon brutit samman så snabbt att bl. a. amerikansk krigsmateriel och ammunition för miljardbelopp, räknat även i dollar, har lämnats kvar av de trupper som flytt hals över huvud eller överlämnats av de betydande militära förband som gått över till PRR-sidan. Överallt har det varit fråga om en folkresning mot en hatad regim. Under loppet av två veckor befriade befolkningen och PRR:s väpnade styrkor fullständigt elva provinser och till stor del ytterligare åtta. Det sydvietnamesiska folkets och befrielsestyrkornas motoffensiv – det är

Nr 57

Tisdagen den
15 april 1975

---

*Om upprättande av
fulla diplomatiska
förbindelser med
Republiken
Sydvietnams
provisoriska
revolutionära
regering*

Tisdagen den
15 april 1975

*Om upprättande av
fulla diplomatiska
förbindelser med
Republiken
Sydvietnams
provisoriska
revolutionära
regering*

det korrekta uttrycket – har varit det enda rätta och enda möjliga svaret på Thieuregimens tusentals blodiga angrepp mot det befriade området före och efter Parisavtalet och dess fascistiska terror på den sida den behärskat.

Den svenska regeringen skulle kunna bidra till att Parisavtalet återupprättades och förverkligades och att freden äntligen efter så många decennier återställdes i Sydvietnam genom att nu utan ytterligare dröjsmål erkänna PRR diplomatiskt. Jag kan inte finna att det är någon illusion i utrikesdepartementet om att en politisk uppgörelse skulle vara möjlig med Thieuregimen. Men varför då detta dröjsmål? Dess fall påskyndas utan tvivel om tillräckligt många regeringar nu är beslutsamma och erkänner PRR, den enda existerande verkliga regeringen i Sydvietnam och den enda regering som där under hela tiden har företrätt och varit fast förankrad i folkviljan.

Herr utrikesministern ANDERSSON:

Herr talman! Vi är eniga om en sak, nämligen att det viktigaste nu är att försöka få ett slut på kriget och ett slut på de obeskrivliga lidanden som civilbefolkningen utsätts för i Sydvietnam. Vi ser varje dag på TV-rutan dessa fruktansvärda och skakande bilder av mänskliga tragedier. Den svenska regeringen verkar på alla möjliga sätt, i första hand för att få ett slut på kriget och de omänskliga lidandena för befolkningen.

Det är Parisavtalet som ger en möjlighet till fred snabbt. Enligt min bedömning krävs det för att Parisavtalet skall kunna tillämpas att en ny regering eller en ny administration kommer till i Saigon. Jag anser mig kunna säga det mot bakgrund av att president Thieu alltsedan avtalets tillkomst motsatt sig tillämpningen av avtalets väsentligaste bestämmelser.

På fru Birgitta Dahls fråga, om det ändå inte främjar freden mer om Sverige erkänner PRR, vill jag svara att skulle det visa sig att det inte går att få en politisk lösning – det säger jag i svaret – kommer ju erkännandefrågan i ett annat läge, och i så fall får vi se om vi bäst tjänar fredens sak genom att erkänna det som naturligtvis är alternativet, nämligen PRR. Men i dag måste vi arbeta för att Parisavtalets bestämmelser träder i kraft för att få fred så snabbt som möjligt.

Fru DAHL (s):

Herr talman! Det är just för att så snabbt som möjligt få en lösning i enlighet med Parisavtalet, en lösning som samtidigt innebär att kriget och lidandena upphör, som jag riktade uppmaningen till regeringen att inte ytterligare avvakta och följa utvecklingen utan nu ompröva sitt ställningstagande. Det är min övertygelse att så måste ske. Det måste komma internationella påtryckningar. Det finns väl ingenting mer att vänta på för att få reda på att Thieuregimen inte tänker avgå frivilligt och inte heller tänker ge upp motståndet utan avser att så länge som möjligt hålla stand. Varje dag av mänskligt lidande av det slag som detta innebär

och som vi har sett utspelas kring Phnom Penh under en lång tid, med flyktingläger slagna i ring runt staden som en mänsklig sköld för soldaterna och fascisterna, måste undvikas.

Jag upprepar än en gång: Jag delar inte regeringens uppfattning att det finns anledning eller ens moraliskt försvar för att ytterligare avvakta. Jag uppmanar regeringen att pröva sitt ställningstagande därvidlag och att också göra ett försök att få med sig fler länder i en sådan aktion.

Herr TAKMAN (vpk):

Herr talman! Jag tror att den svenska regeringen genom ett erkännande nu skulle bidra väsentligt till att få också andra regeringar att erkänna den enda verkliga regeringen i Sydvietnam och den enda som har sökt följa Parisavtalet. Jag har här ett meddelande på franska som just kommit från PRR:s nyhetsbyrå. Det är ganska betecknande att det slutar med åtskilliga rader just om Parisavtalet: Hur kommer motoffensiven att sluta? Kommer den att sluta med att Parisavtalet skrotas ned? Nej, säger man i sista meningen, "mer än någonsin gäller det tillämpningen av Parisavtalet av den 27 januari 1973".

Jag skulle önska att den svenska regeringen under de närmaste dagarna tänkte igenom den här frågan grundligt från nya utgångspunkter och äntligen erkände PRR. Sverige har bidragit mycket väsentligt med materiell hjälp och med stöd i andra former till PRR-området i Sydvietnam, till DRV och också till patriotiska fronten i Laos. Fullt i överensstämmelse med denna verkliga inställning borde också det diplomatiska erkännandet komma nu.

Herr utrikesministern ANDERSSON:

Herr talman! Jag delar den oro som fru Birgitta Dahl känner inför utvecklingen och ser med bävan fram mot att en situation som liknar den i Phnom Penh eventuellt skulle inträffa i det mycket befolkade området kring Saigon. Men vi har olika meningar. Vi i den svenska regeringen bedömer förutsättningarna för vår del att verka för Parisavtalets tillämpning, att påverka andra nationer i samma riktning, som större om vi hävdar just att det finns dessa två parter och att vi själva är oberoende.

Jag skulle kunna berätta för fru Birgitta Dahl om alla dessa våra internationella kontakter, som ger alldeles entydigt besked om att den svenska linjen nu börjar accepteras av den ena staten efter den andra. Och det tryck som kommer nu från många stater om att Parisavtalet skall tillämpas kan få en viss betydelse. Men skulle denna politiska lösning misslyckas – då återoppar jag inte Parisavtalet – är saken i erkännandefrågan klar.

Fru DAHL (s):

Herr talman! Utrikesministern måste i så fall besitta kunskaper som det inte kunnat gå att få i något annat sammanhang, inte heller i kontakt

Tisdagen den
15 april 1975

Om sammansättningen av utredning angående förhållandena inom städbranschen

med de av konflikten närmast berörda. Men låt mig säga ännu en gång att ett sådant här handlande från svensk sida inte alls skulle stå i strid med strävandena att förverkliga Parisavtalet utan tvärtom vara ett led i dessa strävanden, eftersom det gäller att få till stånd en sådan politisk förändring i Sydvietnam att det går att upprätta en koalitionsregering i enlighet med Parisavtalet samtidigt som kriget och lidandena upphör. Låt oss inte passivt, möjligen bävande, sitta och åse en situation liknande den som råder i Cambodja, utan låt oss hjälpa till så att detta krig tar slut och något positivt kan börja i detta land vars folk har plågats så svårt i så många år.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om sammansättningen av utredning angående förhållandena inom städbranschen

Herr handelsministern FELDT erhöll ordet för att besvara herr *Werners* i Tyresö (vpk) den 3 april anmälda fråga, nr 142, och anförde:

Herr talman! Herr Werner i Tyresö har frågat mig av vilken anledning inte någon representant för städarbetarna har medtagits bland de sakkunniga i städutredningen.

Utredningen av städbranschen består av sju sakkunniga. Av dessa är två företrädare för de anställdas fackliga organisationer. De har utsetts efter samråd med Fastighetsanställdas förbund och Svenska kommunalarbetsareförbundet.

Herr WERNER i Tyresö (vpk):

Herr talman! Jag har ställt en mycket enkel fråga, som anknyter till förhållandena i en bransch där det numera är allmänt bekant att man i stor utsträckning bedriver en verksamhet innehållande element som skattesmitning och uraktlåtenhet att fullgöra sociala skyldigheter mot de anställda. Det handlar vidare om företag där omsorgen om de anställdas arbetsvillkor, lönevillkor och sociala villkor ofta står i omvänt förhållande till dessa företags vinster.

Vi har från vårt parti när denna fråga tidigare diskuterats hänvisat till de fakta om städföretagen och deras arbetssätt som finns redovisade i en bok utgiven av författarparet Marit Paulsen och Sture Andersson. De fakta som författarna redovisar styrker att städföretagens metoder att utnyttja sin arbetskraft är ännu grövre än som kan betecknas som gängse i den svenska ekonomin. Av den starkt växande mängden städföretag brukar några tiotal betecknas som seriösa företag, i den meningen att de är medlemmar i Arbetsgivareföreningen och har tecknat avtal med Fastighetsanställdas förbund eller Byggnadsarbetareförbundet. Både kriteriet för vilka företag som i detta sammanhang kallas seriösa och uppgiften om antalet sådana företag är emellertid ganska svävande. En del

---

*Om Internationella
valutafondens
kreditgivning till
Chile*

av dessa företag uppträder inte bättre än alla övriga hundratals skutt-företag som har tecknat avtal med någon facklig organisation – företag som laborerar med korttidsanställningar, lön per dag, B-skattesedlar, obefintliga anställningsförhållanden osv. och vars nyckelord är snabba skattefria pengar.

Detta är en del av bilden av dagens svenska städföretag. Vi redovisade utförligt förhållandena på denna marknad i den motion som vi väckte vid förra årets riksdag. Av den motionen framgick bl. a. att antalet yrkesmässigt verksamma på städområdet har uppskattats till mellan 100 000 och 150 000 personer. Det är alltså en mycket stor grupp människor det handlar om, och den helt övervägande delen är kvinnor. Många är också invandrare, ett förhållande som f. ö. har utnyttjats av mindre nogräknade företag.

Vår motion om en utredning syftande till en kontroll och en sanering av branschen bifölls av riksdagen, men när utredningens sammansättning meddelades blev självfallet förvåningen stor då det kunde konstateras att någon direkt yrkesverksam representant inte har bevärdigats att ingå i utredningen. Det är ett ganska märkligt förhållande att fantasin inte sträcker sig så långt när det gäller att utse ledamöter att man tar med en som har direkt erfarenhet från branschen och som har problemen alldeles inpå sig. Jag tycker, herr Feldt, att det är ett utslag av en viss nonchalans att man underlåter att ta med en sådan representant i detta sammanhang.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om Internationella valutafondens kreditgivning till Chile

Herr handelsministern FELDT erhöll ordet för att besvara herr *Måbrinks* (vpk) den 3 april anmälda fråga, nr 145, till fru statsrådet Sigurdsen, och anförde:

Herr talman! Herr Måbrink har frågat statsrådet Sigurdsen vad hon anser om Internationella valutafondens kreditgivning till militärjuntan i Chile. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Internationella valutafonden har beviljat Chile en stand by-kredit om 79 miljoner SDR. De svenska myndigheterna fick ingen möjlighet att pröva Chiles begäran om en sådan kredit på grund av att bakgrundsmaterialet presenterades mycket sent. I detta läge begärde man från svensk sida uppskov med frågans behandling i fonddirektionen. Sådant uppskov beviljades inte. I den då föreliggande situationen ställde man sig från svensk sida negativ till Chiles begäran.

Den mera noggranna granskning som vi nu kunnat göra visar att det fanns skäl för en negativ inställning. I början av 1974 erhöll Chile en motsvarande kredit från fonden. Knappast något av de mål som vid

Tisdagen den
15 april 1975

*Om åtgärder mot
olaga införsel av
heroin*

det tillfället uppställdes för den chilenska ekonomiska politiken har uppnåtts.

Ett nytt ekonomiskt program har nu framlagts av de chilenska myndigheterna i samband med den aktuella krediten. Möjligheterna att förverkliga detta program förefaller vara mycket begränsade.

Mot bakgrund härav och med hänsyn till de allmänna riktlinjerna för fondens kreditgivning borde Chiles ansökan enligt vår uppfattning inte ha beviljats.

Herr MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag kan fatta mig kort; jag vill bara tacka handelsministern för det klagörande svar som han har lämnat på min fråga.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Om åtgärder mot olaga införsel av heroin

Herr socialministern ASPLING erhöll ordet för att besvara herr *Bengtssons* i Göteborg (c) den 1 april anmälda interpellation, nr 47, och anförde:

Herr talman! Herr Bengtsson i Göteborg har frågat mig om jag vill lämna en redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits och kommer att vidtas från regeringens sida för att stoppa införandet av heroin på den svenska marknaden.

Vårt land har under flera år, kanske i större utsträckning än andra nationer, bedrivit en utomordentligt aktiv verksamhet på det internationella planet för att komma till rätta med narkotikaproblemen. Sverige är medlem i FN:s narkotikakommission. Vid kommissionens senaste sammanträde i Genève i februari, som herr Bengtsson refererar till, behandlades problemen i samband med Turkiets återupptagande av odlingen av opievallmo. Den turkiska delegationen redogjorde för de åtgärder som skall vidtas i samband med att odlingarna åter har påbörjats. Sammanfattningsvis framkom att kraftfulla insatser görs för att förhindra illegal användning. Något uttalande av den amerikanske experten dr Robert Dupont av det innehåll som herr Bengtsson anger i sin interpellation gjordes inte vid narkotikakommissionens sammanträde, enligt vad jag har erfarit. Självklart kommer Sverige liksom övriga länder att med stor uppmärksamhet följa den fortsatta utvecklingen.

Herr Bengtsson nämner också i interpellationen att heroin har beslagtagits på flygplatser i Europa under de senaste månaderna. De beslag som gjorts gäller heroin som smugglats till Europa från opievallmoodlingarna i den s. k. gyllene triangeln, dvs. gränsområdet mellan Burma, Laos och Thailand. Genom egna utredningar och genom samarbete med utländsk polis vet rikspolisstyrelsen numera att heroinet förs till Europa via länder i Sydostasien. Samordningen av de polisiära insatserna mot trafiken har tagits om hand av Interpol i Paris, som från årsskiftet 1974-

---

*Om åtgärder mot
olaga införsel av
heroin*

1975 förstärkt sin narkotikagrupp bl. a. med en svensk polisman. Interpol förstärker också sina samordningsinsatser för Sydostasien.

I mitt svar till herr Bengtsson på hans enkla fråga vid höstriktsdagen framhöll jag att det självfallet är oroande att heroin börjat tillföras den illegala marknaden i landet. Någon ökning av den illegala heroininförseln har emellertid enligt föreliggande uppgifter inte kunnat iakttagas sedan jag lämnade mitt svar till herr Bengtsson i november förra året. Självfallet kommer insatserna mot narkotikamissbruket från polisen och övriga berörda samhällsorgan att fortsätta med all kraft.

Herr BENGTTSSON i Göteborg (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min interpellation. Den första delen av svaret har jag hört vid ett flertal tillfällen här i kammaren, uttalad av socialministern i ungefär samma ordalydelse. I övrigt nämner statsrådet något om att samordningen av de polisiära insatserna mot narkotikatraffiken har tagits om hand av Interpol i Paris. Jag tycker självfallet att det är utmärkt att så sker.

Fortsättningsvis i svaret hänvisas till min enkla fråga, som besvarades den 7 november 1974. Då yttrade socialministern bl. a.:

”Som framgått av mitt svar är det en ytterst viktig angelägenhet att just heroinfrågan är och i fortsättningen blir föremål för skärpt uppmärksamhet. Så sker också. Om vi skulle få in heroin i landet vore det mycket oroande. Den saken behöver jag här inte understryka. Kraftiga åtgärder måste sättas in för att så långt möjligt förhindra det.”

Får jag fråga statsrådet: Har ni läst propositionen 1975:69? Om socialministern gjort det, vilket jag har svårt att tro, borde det svar jag fått ha varit avsevärt mer klarläggande. Förutom att det i propositionen lämnas en allmän bild av det nuvarande allvarliga läget på narkotikamarknaden sägs bl. a.:

”Rikspolisstyrelsen framhåller vidare att den svenska polisen sedan årsskiftet 1968/69 mera systematiskt har ägnat sig åt bekämpning av den illegala narkotikahandeln. Förhållandena såsom de redovisades i januari 1974 har inte förbättrats. Visserligen anser sig polisen ha läget någorlunda under kontroll då det gäller CS, men å andra sidan har år 1974 inneburit att heroinmissbruket fått fast fotfäste i landet. Därjämte finns god tillgång på cannabis som – trots vad som sägs därom i olika sammanhang – är ett mycket allvarligt problem eftersom denna drog prövas av ett stort antal mycket unga människor, av vilka åtskilliga fortsätter till ett missbruk av s. k. tung narkotika.”

Rikspolisstyrelsen säger vidare att läget är allvarligt och fortsätter: ”Det är numera helt klart att den grova narkotikabrottsligheten – såväl då det gäller CS som i fråga om cannabis och heroin – domineras av välorganiserade smugglings- och distributionssyndikat. Denna handel förorsakar ett stort mänskligt lidande.” Att läget är allvarligt på narkotikabrottslighetens område understrykes i propositionen av föredragande statsråd.

Tisdagen den
15 april 1975

*Om åtgärder mot
olaga införsel av
heroin*

I det svar socialministern gav på min enkla fråga i november 1974 sägs bl. a.:

”Samhällets insatser i narkotikabekämpningen samordnas bl. a. genom kontakter inom det brottsförebyggande rådet. Rådets narkotikagrupp följer utvecklingen genom olika lägesrapporter och frekvensstudier från de myndigheter som är representerade i gruppen.”

En fråga: Får statsrådet aldrig några lägesrapporter? Om statsrådet fått sådana hade svaret till mig här i dag varit helt annorlunda, förmodar jag.

Herr statsråd! Ni har sagt att kampen mot narkotikamissbruket pågår ständigt. Det är ord, sagda av vår socialminister, vilka jag vill tro på. Statsrådet säger nu: ”Någon ökning av den illegala heroininförseln har emellertid enligt föreliggande uppgifter inte kunnat iakttas sedan jag lämnade mitt svar till herr Bengtsson i november förra året.” Får jag då framhålla att den proposition som har lämnats till riksdagen klargör hur allvarligt läget fortfarande är på narkotikaområdet såväl då det gäller centralstimulantia som i fråga om cannabis och heroin. Har regeringen några förslag till kraftfulla åtgärder för att stoppa införandet av heroin till Sverige? Jag hade den förhoppningen att det från socialministern och regeringen i dag skulle kunna presenteras förslag till åtgärder som svar på min interpellation, men det förslaget uteblev tyvärr. Många riksdagsledamöter och den stora allmänheten väntar på de kraftfulla åtgärder som socialministern vid ett flertal tillfällen har talat om.

Herr talman! Heroinet är särskilt allvarligt genom att det leder till snabb tillvänjning. Chanserna till avvänjning är praktiskt taget obefintliga. Riskerna för överdosering är stora, och överdosering leder lätt till dödsfall. Missbruk av heroinet har en vida större spridningseffekt än vad missbruk av annan narkotika har. Därtill kommer att det är lätt att smuggla.

Jag skulle gärna vilja ställa ytterligare en fråga i samband med svaret. Statsrådet säger: ”Sverige är medlem i FN:s narkotikakommission. Vid kommissionens senaste sammanträde i Genève --- behandlades problemen i samband med Turkiets återupptagande av odlingen av opievallmo. Den turkiska delegationen redogjorde för de åtgärder som skall vidtas i samband med att odlingarna åter har påbörjats.” Då är min fråga: Hur reagerade den svenska representationen inför beskedet att de turkiska odlingarna har återupptagits?

Fru KRISTENSSON (m):

Herr talman! Jag skulle också vilja säga några ord i anledning av herr Bengtssons i Göteborg interpellation, och jag vill börja med att instämma i de synpunkter han har framfört.

Med utgångspunkt i det uttalande herr socialministern har gjort tidigare om att kraftfulla insatser måste vidtas om heroinet kommer in i vårt land efterlyser jag vilka kraftfulla åtgärder som socialministern har tänkt sig. De framgår inte av svaret, och jag tycker liksom herr Bengtsson

---

*Om åtgärder mot
olaga införsel av
heroin*

i Göteborg att det verkligen är angeläget att få dem mera preciserade så att man kan bedöma ifall motåtgärderna blir sådana att man kan känna sig någorlunda trygg.

Jag saknar något i svaret som annars brukar återfinnas, nämligen en hänvisning till alla de utredningar som prövar dessa frågor. Vi har varit vana genom åren att få hänvisningar till socialstyrelsens narkomanvårds-kommitté, samarbetsorganet för bekämpande av narkotikamissbruk, socialutredningen, brottsförebyggande rådet osv. Men eftersom frågan egentligen inte gällde vårdpolitiken utan andra åtgärder är det kanske naturligt att herr socialministern har undvikit att komma med det standardsvaret.

I övrigt känner jag igen mig från tidigare debatter när herr statsrådet också säger att den fortsatta utvecklingen följs med stor uppmärksamhet. Det har vi fått höra här år efter år.

Som herr Bengtsson själv sade konstaterar polisen att läget på narkotikafronten i dag är minst lika allvarligt som det var 1969. Polisen säger i dag att läget är lika allvarligt som 1974, och 1974 sade den att det var lika allvarligt som 1969. Det var då regeringen bestämde sig för dessa samlade, kraftfulla insatser för att om möjligt komma till rätta med narkotikaproblematiken.

Till detta kommer, som herr Bengtsson var inne på, det mycket allvarliga i att heroinet nu har fått fotfäste i vårt land. Jag skall inte upprepa de välkända, allvarliga skadeverkningar som heroinet har och som borde leda till att man verkligen sätter sig ner och tänker igenom vilka åtgärder som kan vidtas.

I den s. k. gyllene triangeln, som statsrådet nämner i sitt svar, produceras ungefär hälften av opieskörden. Det vore en ganska angelägen och naturlig åtgärd att regeringen via narkotikakommissionen i Genève försökte förmå alla europeiska länder att göra en framstöt till länderna i den gyllene triangeln om att de skulle undvika att förädlad och utskeppa opiet. Att förbjuda dem att odla opium tror jag är svårt, men en gemensam europeisk insats för att försöka förmå dessa länder att avstå från förädling och utskeppning tror jag det skulle vara mycket vunnet med. Jag tror inte att det räcker med att någon delegat i denna kommission kommer med dessa synpunkter, utan det måste sättas kraft bakom orden så att det blir klarlagt att denna mening delas av hela Sveriges riksdag och regering, och denna deklaration bör helst göras i samråd med även andra länder.

När det gäller övriga aktuella länder har herr Bengtsson i Göteborg nämnt Turkiet. Jag skall inte gå in på det. Jag delar hans uppfattning där. Men när det gäller Holland efterlyser jag fortfarande åtgärder från regeringens sida. Jag hade en debatt med herr justitieministern i höstas om Holland, och efter mycket om och men sade han att han i samband med en diskussion om liberalisering av kriminalpolitiken möjligen skulle kunna diskutera narkotikaproblemet med holländarna. Men fortfarande har han mig veterligt inte haft någon kontakt med Holland. Kanske

*Om åtgärder mot
olaga införsel av
heroin*

herr socialministern nu skulle kunna meddela kammaren att ni har för avsikt att kontakta Holland. Det är väl känt att Amsterdam är distributionsbas för heroin till Europa. Vore det då inte angeläget och naturligt för regeringen – vilket statsråd som nu må känna ansvar för detta; i det här fallet är det väl närmast herr socialministern – att ta kontakt med den holländska regeringen för att åtminstone försöka få den att inse hur allvarligt vi bedömer läget? Min fråga är: Överväger herr socialministern några sådana kontakter?

Sammanfattningsvis vill jag säga att jag tycker situationen är så allvarlig att den motiverar liknande insatser som vi gjorde 1969. Med det menar jag då också nationella insatser, att vi tillsammans försöker ge polisen resurser för narkotikabekämpning, att vi satsar på vårdsidan och att vi dessutom i samarbete med Interpol och FN-organet i Genève försöker vidta de åtgärder på internationellt plan som jag tidigare har nämnt för att på det sättet om möjligt kunna vända den trend som nu börjar te sig så utomordentligt allvarlig.

Herr socialministern ASPLING:

Herr talman! I den interpellation som herr Bengtsson i Göteborg har riktat till mig tar han bl. a. upp problemet med återupptagandet av odlingen av opievallmo i Turkiet, och herr Bengtsson uttalar med all rätt oro inför detta. Herr Bengtsson ställer frågan vilka åtgärder som vidtagits och kommer att vidtagas från regeringens sida för att stoppa införandet av det ytterst farliga heroinet på den svenska marknaden.

Det är dessa frågor i interpellationen som jag har besvarat. Får jag så göra några tillägg till svaret. Herr Bengtsson kan också ta del av socialutskottets betänkande nr 5, som vi behandlade här i kammaren förra onsdagen. Där finns det på s. 71 en ganska ingående redogörelse för en del av dessa viktiga frågor.

Kampen mot narkotikamissbruket kan inte föras bara vid gränserna eller inom landet. Under årens lopp har jag haft anledning betona det i många debatter i kammaren, och jag har upprepat det i dag. Eftersom herr Bengtsson inledningsvis anförde att han kände igen mycket av detta vill jag säga att det som är viktigt och riktigt förtjänar att upprepas ibland.

Jag vill gärna betona att just detta att man söker att så långt möjligt bringa dessa frågor under kontroll internationellt i sin tur kräver internationella insatser. Rikspolisstyrelsen har genom sitt samarbete med polisen i andra länder god kännedom på vilka vägar heroinet kommer in i Europa från Sydostasien. Hela Västeuropa berörs av trafiken, och samordningen av de polisiära insatserna har tagits om hand av Interpol. I mitten av januari var representanter för alla europeiska medlemsländer i Interpol samlade till överläggningar i Paris. Vid detta sammanträde kartlades situationen vad gäller heroinets ursprung, smuggelvägar m. m. De befattningshavare som från årsskiftet förstärkt Interpols narkotikagrupp har till uppgift att på grundval av erhållna informationer om heroinsituationen i Europa vid behov larma polismyndigheterna i det ak-

---

*Om åtgärder mot
olaga införsel av
heroin*

tuella landet och på det sättet initiera aktivitet på fältet.

Vad sedan gäller interna svenska polisiära åtgärder har polisen sedan närmare två år uppmärksamheten starkt riktad på heroinproblemen. Under förra året upptäcktes tre mer organiserade försök till smuggling till Sverige. I samtliga fall smugglades heroinet från Holland. Den svenska polisen har mycket goda kontakter med den holländska polisen, och svenska polismän har vid upprepade tillfällen varit i Holland för att organisera samverkan på fältet. Utöver dessa kontakter har rikspolisstyrelsen bl. a. haft överläggningar med representanter för polisen i de för smuglingen mycket centrala länderna Thailand och Malaysia.

Låt mig sedan, herr talman, säga några ord om den återupptagna odlingen av opievallmo i Turkiet, eftersom herr Bengtsson i Göteborg särskilt tog upp den frågan i sin interpellation.

Jag vill då erinra om att Turkiets återupptagande av odlingen av opievallmo har föregåtts av konsultationer med berörda FN-organ. Den turkiska regeringens åtgärder för att förhindra illegal narkotikahandel är av flera olika slag. Polisen och gendarmeriet har gradvis erhållit ökade resurser. Således har nu 33 turkiska provinser specialbyråer bemannade med specialutbildad personal och med modern, effektiv utrustning. I den turkiska lagen har mycket stränga straff införts för illegal narkotikahandel.

Vad avser den återupptagna vallmoodlingen har rigorösa bestämmelser införts. Odlingen får bara äga rum i ett begränsat, centralt område. Odlarna måste ansöka om licenser. En omfattande kontroll utövas under planteringsperioden för att planteringen skall ske i enlighet med de utfärdade licenserna. Vid skördetiden samlas skörden i lagerhus och transporteras sedan till närmaste exportplats under sträng säkerhetskontroll. För att genomföra dessa operationer har ytterligare teknisk personal rekryterats. Till detta kommer att polis- och gendarmerienheter ingående bevakar verksamheten under skördeperioden.

Odlingen är tillåten under förutsättning att vallmon inte beskärs. Metoden minskar faran att råopium kan komma på orätta vägar och underlättar övervakningen.

Som en följd av Turkiets begäran hos FN:s narkotikakommission om tekniskt bistånd har tre FN-delegationer besökt Turkiet sedan augusti 1974. Åtskilliga projekt har startats för att utveckla samarbetet mellan turkiska myndigheter, FN:s narkotikaenhet och FN:s fond för kontroll av beroendeframkallande medel.

Låt mig som en upplysning till herr Bengtsson i Göteborg tillägga att den amerikanske delegaten Jensen vid mötet i Genève bl. a. sade att man hoppades att återupptagandet av vallmoodlingarna i Turkiet inte skulle komma att resultera i en ström av heroin till Västeuropa och USA. Man fann en viss tillfredsställelse i att den turkiska regeringen beslutat att använda vallmostråmetoden vid odlingen i stället för att använda den traditionella metoden att utvinna opium genom beskärning. Man hoppades vidare att de turkiska myndigheterna skall genomföra

Tisdagen den
15 april 1975

---

*Om åtgärder mot
olaga införsel av
heroin*

effektiva kontrollåtgärder, speciellt under den korta period då beskränning är möjlig.

Herr talman! Jag har velat mera utförligt redogöra för de åtgärder som vidtagits på olika områden. Visst kan vi alla känna bekymmer för narkotikaproblemen. Sverige kan naturligtvis inte ensamt lösa dem. Det är därför jag under årens lopp så starkt betonat vikten av ett utbyggt internationellt samarbete. Steg för steg har ett sådant kommit till stånd. Det har också kommit till stånd under stark svensk medverkan. Vi måste fortsätta arbetet på alla dessa olika områden: det polisiära, det tullkontrollerande osv. Självfallet är det också viktigt att vi skapar en stark opinion i olika avseenden. Vi har sökt göra det. Jag skall inte redogöra för alla de insatser som vi varit engagerade i internationellt, även om det kunde finnas anledning att göra det.

Med anledning av den uppgift herr Bengtsson i Göteborg lämnar i sin interpellation, att flera heroinbeslag skulle ha gjorts i vårt land under den senaste tiden, vill jag nämna att polisen enligt inhämtade uppgifter under januari och februari i år gjort *ett* beslag av heroin. Kvantiteten uppgick till 3,5 gram. Under samma tid har tullen inte gjort något beslag. Förra året beslagtogs den svenska tullen och polisen sammanlagt 350 gram heroin. Både tullen och polisen har nu väl utbyggda kontakter med motsvarande myndigheter i andra länder och med Interpol. Om en ökad aktivitet på narkotikaområdet spåras, larmas omedelbart de svenska myndigheterna.

Vi har alltså byggt upp och utvecklat alla dessa kontakter just i förebyggande syfte. De kan komma att behöva förstärkas fortlöpande, och i så fall får vi se till att vi på olika sätt gör det. Men, herr talman, jag får en känsla av att herr Bengtsson i Göteborg i sitt inlägg vill göra gällande att här har förelegat en passivitet på det internationella området. Jag vill säga att detta är fel. Har herr Bengtsson i Göteborg andra uppgifter beträffande införsel etc., är det naturligtvis ytterst angeläget att herr Bengtsson meddelar berörda myndigheter dessa uppgifter.

Låt mig sedan, herr talman, tillägga att brottsförebyggande rådet disponerar medel för att finansiera olika myndigheters frekvensundersökningar om narkotikamissbrukets omfattning. Här föreligger nu bl. a. den senaste rapporten från skolöverstyrelsen vad gäller en undersökning år 1974 av skolungdomens vanor beträffande alkohol, narkotika, tobak och sniffning. Jag skall inte – i varje fall inte i det här anförandet – gå in på dessa siffror; de visar emellertid inte någon ökning av narkotikamissbruket, snarare tvärtom. Men varje gång vi har haft att registrera sådana siffror har jag också sagt att de inte ger oss anledning att slå oss till ro, utan att vi ständigt måste föra kampen mot narkotika vidare på alla de olika fronter där vi vet att problemet finns. Jag har tidigare uttalat – och jag upprepar det här – min starka oro beträffande heroinet. Skulle heroinet få en verklig förankring i Sverige, skulle vi befinna oss i en bekymmersam situation.

Jag har velat redogöra för vad vi vet i dag och lämna de uppgifter

som står till vårt förfogande. Om herr Bengtsson har andra uppgifter, skall han som sagt, herr talman, naturligtvis redovisa detta.

Fru Kristensson tog upp en rad olika frågor, bl. a. våra kontakter med den holländska regeringen. Vi har haft sådana kontakter i skilda sammanhang, och vi är angelägna om att på det internationella fältet i olika avseenden föra fram våra synpunkter och även våra konkreta förslag.

Herr BENGTTSSON i Göteborg (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för det senaste anförandet. Det var mer klagörande än svaret på interpellationen.

Vi är, som socialministern framhåller, helt överens om – och det har vi sagt vid många tillfällen – att vi ständigt måste föra kampen mot narkotikaproblemen vidare.

Jag är tacksam för den redogörelse som socialministern gav, men jag vill också återge vad rikspolisstyrelsen har uttalat om den internationella problematiken – jag citerar ur propositionen 69 i år:

”Enligt rikspolisstyrelsen försvåras bedömningen av den framtida utvecklingen av handeln med heroin i Europa genom Turkiets beslut att återuppta odlingen av opievallmo. Även om den turkiska regeringen sagt sig skola vidta stränga kontrollåtgärder, kan man enligt rikspolisstyrelsen inte bortse från att en del av det skördade opiet kan komma att läcka ut på den illegala marknaden. Att detta opium i så fall kommer att förädlas till heroin kan man utgå ifrån. Frågan är då om den tidigare laboratorieverksamheten i Sydfrankrike med sikte på den amerikanska marknaden kommer att återuppstå eller om förädlingen kommer att äga rum på någon centralare plats i västeuropa för att förse Europa med heroin. Den sistnämnda möjligheten är enligt rikspolisstyrelsen inte helt utesluten.”

Det kan ju innebära att vi i framtiden får problem med heroinet. Jag tror säkert att statsrådet och jag är överens om att vi med all kraft måste följa den internationella utvecklingen. Nu sägs det att heroinet redan har fått fotfäste i landet. Ja, det har det, men då gäller det att se till att spridningen bromsas. Vi måste möta problemet på internationell nivå, och den svenska regeringen måste medverka på det sätt som är möjligt.

Vi har, herr statsråd, många gånger talat om narkotika, men vi har inte haft så många diskussioner om heroinet därför att det är ett ganska nytt inslag. Men en sak är klar: ansvaret vilar på regeringen. Det finns många åtgärder som måste vidtas här i Sverige för att möta heroinfaran, men jag vill gärna särskilt peka på vikten av information. Jag tror, herr statsråd, att det i förebyggande syfte är alldeles nödvändigt att omgående sätta in all kraft på informationen till barn, ungdom, skolor, föräldrar – ja, till alla och envar i detta samhälle. Får heroinet en fastare förankring än vad det har i dag blir läget ytterst allvarligt, det är vi överens om. Låt oss alltså inte vänta tills problemet är större! Det finns skäl att redan nu ta initiativ till bl. a. stora informationskampanjer på detta område.

Nr 57

Tisdagen den
15 april 1975

---

*Om åtgärder mot
olaga införsel av
heroin*

Tisdagen den
15 april 1975

*Om åtgärder mot
olaga införsel av
heroin*

Fru KRISTENSSON (m):

Herr talman! Jag vill tacka socialministern för att han något berörde de frågeställningar som jag tog upp trots att jag inte är interpellant.

Jag har inte ifrågasatt polisens goda kontakter, exempelvis med polismyndigheten i Holland, och jag vill vitsorda att det är tack vare den svenska polisens insatser som den holländska polisen har skärpt sina åtgärder. Men eftersom vi kan konstatera att Amsterdam är distributionsbas i Europa för heroinet och eftersom vi vet att Amsterdampolisen är klart underbemannad när det gäller narkotikabekämpning – jag tror att man f. n. har tolv polismän som sysslar med narkotikabekämpning – är det hög tid att svenska regeringen tar en kontakt med Holland.

Nu säger socialministern att regeringen i olika sammanhang har haft kontakter med den holländska regeringen. Det är möjligt, men det är i så fall bra länge sedan. Statsminister Palme besökte Holland för rätt kort tid sedan, och jag har noga tagit del av vad som därvid sades. Någon åtgärd när det gäller narkotikamissbruket diskuterades inte, i varje fall inte offentligt.

Jag konstaterar också att statsrådet Aspling f. n. inte har några planer på att etablera sådana kontakter, och det tycker jag verkligen är alarmerande, eftersom vi känner till Hollands roll när det gäller heroinsituationen i vårt land.

Sedan vill jag på tal om Turkiet enbart säga att när justitieutskottet besökte Holland, Frankrike och England och diskuterade narkotikafrågan var man i samtliga länder djupt oroad över Turkiets beslut att återuppta odlingarna. Nu framhåller statsrådet att turkarna själva försöker eliminera skadeverkningarna. Det tror jag, och man kan ha en förhoppning om att det skall lyckas. Samtidigt vågar man ändå hysa vissa dubier, eftersom detta är så svårkontrollerbara saker.

Statsrådet gick inte in på min som jag tyckte rätt viktiga fråga om inte den svenska regeringen kunde försöka att via narkotikakommissionen i Genève förmå länderna i Sydostasien att förbjuda förädling och utskeppning av opium. Det kan inte gärna vara polisens sak – det måste ligga på en helt annan nivå. Jag anser att narkotikakommissionen i Genève här borde ha en uppgift att fylla.

Sedan sade statsrådet en sak som förvånade mig. Det verkade som om ni inte tyckte att heroinet nu hade fått fotfäste i vårt land. Som jag och, såvitt jag förstår, herr Bengtsson i Göteborg och rikspolisstyrelsen anser är läget det att heroinet har fått fotfäste i vårt land. I varje fall i Stockholm är det tydligen inga problem att få tag på heroin. Nu säger statsrådet att det görs mycket få beslag. Jag vet inte om jag vill säga att det är glädjande, eftersom heroinet är fantastiskt svårt att upptäcka och att detta alltså i och för sig inte behöver vara ett tecken på att det inte är så rikligt förekommande.

Sammanfattningsvis skulle jag vilja säga att i andra frågor där den svenska regeringen är engagerad brukar det inte saknas kraftfulla konkreta åtgärder för att försöka råda bot på de missförhållanden som man

tycker sig märka. Men när det gäller narkotikaproblemet måste jag fortfarande konstatera, såsom jag gjort så många gånger tidigare, att man där ligger mycket lågt; man avvaktar utvecklingen, men det görs just ingenting som kan bedömas som särskilt kraftfullt. Det tycker jag är att beklaga.

Herr socialministern ASPLING:

Herr talman! Jag skall börja med att säga några ord till fru Kristensson som kom tillbaka med en del frågor till mig.

Jag behöver inte upprepa vad jag nu har sagt flera gånger, nämligen att jag känner oro för att heroinet förekommer i Sverige. Av allt att döma har vi väl hitintills inte haft någon större införsel; här har jag att hålla mig till de uppgifter myndigheterna kunnat lämna. Men jag har varje gång betonat att just på detta frontavsnitt finns det anledning att åstadkomma all möjlig ökad aktivitet för att bekämpa heroinet. Jag behöver inte upprepa det.

Vi för egentligen i dag en debatt om vad man kan göra på det internationella fältet, och det är sannerligen viktigt eftersom dessa problem i hög grad har samband med insmugglingen till Sverige. Jag vill här bara upprepa vad jag tidigare sagt, nämligen att vi på det internationella fältet försökt att så långt som möjligt driva en aktiv narkotikabekämpande politik. I enlighet med det synsättet har Sverige spelat en viktig roll när det gällt att driva fram samlande internationella insatser i kampen mot narkotikan. Med en mycket aktiv svensk medverkan tillkom år 1971 en särskild FN-konvention om kontroll av psykotropa ämnen, dvs. bl. a. centralstimulerande ämnen och LSD. Konventionen ratificerades av Sverige 1972. Ännu har dock inte tillräckligt antal nationer anslutit sig för att konventionen skall kunna träda i kraft. Sverige har upprepade gånger och senast vid narkotikakommissionens sammanträde i februari i år framhållit angelägenheten av att konventionen snabbt ratificeras för att den illegala handeln med sådana produkter skall kunna motverkas effektivt. Jag kan försäkra att vi kommer att fortsätta detta pådrivande arbete.

Fru Kristensson sade, väl med all rätt, att Holland och Amsterdam spelar en viss roll när det gäller distributionen av narkotikan. Det är de svenska myndigheterna medvetna om. Men jag kan, fru Kristensson, inte här gå in på frågan huruvida polisen i Amsterdam har tillräckliga resurser eller inte. Det är möjligt att fru Kristenssons påstående är riktigt, men jag skall inte på den punkten diskutera ett annat lands förhållanden. Jag vill bara upprepa vad jag har sagt tidigare att våra kontakter med de holländska myndigheterna och den holländska polisen är goda, och här fordras det självklart ett samarbete och en samverkan.

Till herr Bengtsson i Göteborg vill jag säga att informationen och upplysningsverksamheten är viktig. Enligt vad jag inhämtat har man i brottsförebyggande rådets arbetsgrupp mot narkotika ett projekt under beredning för att kunna just föra ut en angelägen information, bl. a. om heroin.

Överläggningen var härmed slutad.

Tisdagen den
15 april 1975

*Om ändrad
lagstiftning rörande
hyra av lokal*

Herr statsrådet LIDBOM erhöll ordet för att besvara herr *Henriksons* (s) den 19 mars anmälda interpellation, nr 44, och anförde:

Herr talman! Herr Henrikson har frågat mig *dels* om jag är beredd att skyndsamt lägga fram förslag, innebärande en lägsta uppsägningstid i hyresavtal för lokal om tolv månader, kompletterad med regler om varselplikt.

dels om jag vill medverka till införande av förbud mot indexklausul i hyresavtal för lokal och

dels, slutligen, om jag vill överväga införande av bruksvärdeprövningen av lokalhyror eller annan jämförbar lösning i syfte att förhindra oskäligen hyreshöjningar.

I hyreslagstiftningen skiljer man mellan bostadslägenheter och andra hyreslägenheter, t. ex. butiker, kontor, verkstäder och andra lokaler. Till skillnad från bostadshyresgästerna kan lokalhyresgästerna inte få hyresavtalet förlängt tvångsvis eller hyresvillkoren för fortsatt förhyrning fastställda av myndighet. Jag bortser härvid från att hyresnämnd kan fastställa hyresvillkoren vid lokalhyra för tid under vilken anstånd med utflyttningen medges. Lokalhyresgästernas besittningsskydd är vad man brukar kalla indirekt och innebär en rätt för hyresgästen att få ersättning av hyresvärdens, om dennes vägran att förlänga avtalet är obefogad.

De frågor som herr Henrikson har ställt till mig mot bakgrund av dessa bestämmelser gäller inte i första hand valet av skyddsform inom lokalhyressektorn utan vissa åtgärder i syfte att inom ramen för det indirekta besittningsskyddet stärka lokalhyresgästernas ställning. Frågan om en effektivisering av besittningsskyddet har nyligen tagits upp i framställningar som gjorts till justitiedepartementet av organisationer som företräder lokalhyresgäster, nämligen Hyresgästernas riksförbund, Sveriges hantverks- och industriorganisation och Sveriges köpmannaförbund.

Både de framställningar som sålunda gjorts och de problem herr Henrikson har tagit upp övervägs nu inom justitiedepartementet. Så snart behövliga undersökningar gjorts kommer regeringen att ta ställning till de frågor som herr Henrikson berört i sin interpellation. För dagen är jag inte beredd att ge mera konkreta besked.

Herr HENRIKSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Lidbom för svaret på min interpellation.

En väl fungerande hyresmarknad är, som jag ser det, av fundamental betydelse för den enskildes villkor både som hyresgäst och boende och som arbetstagare. När jag talar om en väl fungerande hyresmarknad tänker jag i första hand på att avtalade hyresvillkor skall vara skäligen både med hänsyn till betalningsförmåga och som underlag för beräkning av hyror.

I den väckta interpellationen har jag med utgångspunkt i ett konkret

---

*Om ändrad
lagstiftning rörande
hyra av lokal*

fall aktualiserat vissa – som jag anser – otillfredsställande förhållanden på lokalhyresmarknaden. Riksdagen behandlade hithörande frågor senast med anledning av propositionerna 1972:70 och 1972:94, vilka dels tog upp förslag om ändringar i jordabalken, dels ändringar i hyreslagen. Jag avser inte att uppehålla mig i det här sammanhanget särskilt mycket vid motiven för dessa ändringar. Jag vill endast peka på att propositionen 1972:94 främst hade till syfte att mildra övergången till marknadsmässiga lokalhyror på de orter där hyresregleringen gällde. I det fall hyresgäst hos hyresnämnden begärde det, skulle nämnden kunna besluta om en successiv upptrappning av hyran under en övergångstid på högst fyra år, räknat från den 1 oktober 1972, till den nivå som parterna själva kommit överens om. Riksdagen hade året innan, alltså 1971, beslutat om att hyresregleringen för lokaler skulle upphöra den 1 oktober 1972.

I propositionen framhölls bl. a. att lokalhyresmarknadens parter inte hade den kontroll över utvecklingen som man hade räknat med och förutsatt vid hyresregleringens avveckling. Statsrådet Lidbom, som hade skrivit propositionen, anförde vidare att "när partsorganisationerna inte på egen hand kan bemästra övergångsproblemen på ett socialt godtagbart sätt, måste samhället gå in och ta ansvar för att de förändringar, som kan bli en följd av att hyrorna anpassas till marknadsläget, inte inträder alltför brådskande och leder till onödigt svåra påfrestningar på de utsatta företagen och deras anställda".

Det citerade uttalandet från statsrådet handlade om övergångsproblemen. Men jag skulle vilja vidga uttalandet till att gälla den mera långsiktiga hanteringen och särskilt understryka de anställdas situation i dessa sammanhang.

Av min interpellation framgår ett aktuellt fall av hyreskrav som innebär en fördubbling av hyran utan att några som helst förändringar av lokalerna har skett. Inte heller i övrigt finns några relevanta skäl för kravet.

Men inte nog med detta. Fastighetsägaren kräver en ytterligare upptrappning av hyran med 5 000 kr. per år under två år och därutöver en årlig indexuppräknings. Till detta kommer särskilt värmetillägg. Jag avser självklart inte att diskutera det konkreta fallet men vill tillägga att sedan interpellationen väcktes har jag fått del av andra liknande fall.

Som jag i korthet har påpekat i interpellationen finns det anledning att koppla frågan om lokalhyresgästs besittningsskydd till den reformverksamhet som handlar om anställningstryggheten och som för arbetsgivaren innebär ett ökat ansvarstagande gentemot tidigare. En anpassning av såväl uppsägningstider som frågan om besittningsskydd måste här ske för att inte oförutsedda svårigheter skall behöva uppstå. Som jag ser det handlar det om trygghet både för lokalhyresgästen-företagaren och för de anställda. Det finns anledning att beklaga att vissa fastighetsägare tydligen inte har förmåga till självdisciplin utan ser den egna vinsten som det viktigaste. Inför sådana företeelser är det nödvändigt att samhället inte står överksamt.

I interpellationssvaret anför statsrådet Lidbom att de frågor jag har

Tisdagen den
15 april 1975

---

*Om ändrad
lagstiftning rörande
hyra av lokal*

tagit upp tar sikte på åtgärder inom ramen för gällande lagstiftning om det s. k. indirekta besittningsskyddet. Jag vill bekräfta att så är fallet. Den uppläggningsen är fullt medveten. Jag anser nämligen att man bör utvärdera erfarenheterna av de undersökningar som jag förutsatt måste komma till stånd och som statsrådet också nämner om i sitt svar, innan man vidtar mera långtgående åtgärder. Mina tankegångar i interpellationen tar alltså sikte på möjliga ändringar inom ramen för det s. k. indirekta besittningsskyddet.

Ett för mig viktigt skäl är vidare att jag anser att det brådskar med åtgärder. Jag utgår ifrån att statsrådet Lidbom delar min uppfattning att företeelser av det slag som föranlett interpellationen måste motas av effektiva åtgärder.

Vad först gäller uppsägningstiden har jag, som jag här redan har berört, kopplat den till den lagstiftning som tar sikte på ökad anställningstrygghet. Det framstår för mig som uppenbart att en anpassning måste ske och att en sådan åtgärd bör kunna vidtas utan att man avvaktar de mera grundliga överväganden som kan vara erforderliga. Jag skulle vilja fråga statsrådet Lidbom om han inte på denna punkt delar den uppfattning som jag har gett uttryck åt.

Så några ord om indexregler i hyresavtal. För några år sedan väckte jag samma spörsmål i en interpellation, också den till statsrådet Lidbom. Då gällde det emellertid indexregler i hyresavtal för bostäder. Det svar jag då fick var utomordentligt positivt. Men ännu bättre var att med berömvärd skyndsamhet arbetades ett förslag fram i samband med förslag till andra ändringar i hyreslagstiftningen, innebärande förbud mot regler av det här slaget. Som jag ser saken, borde det vara möjligt att vidta samma åtgärder i fråga om lokaler, också här utan att avvakta andra mera långtgående åtgärder. Jag skulle vilja ställa ytterligare en fråga till statsrådet Lidbom: Finns det några speciella skäl som talar mot de här synpunkterna?

Den tredje fråga som jag har tagit upp gäller någon form av prövning av hyresnivån också för lokaler, i likhet med vad som sker i fråga om hyreslägenheter. Jag är medveten om att det kan bereda större svårigheter att finna en lösning på det problemet, men detta får självklart inte utgöra ett hinder för att ingripanden sker.

I sitt svar redovisar statsrådet Lidbom att Hyresgästernas riksförbund, Sveriges hantverks- och industriorganisation och Sveriges köpmannaförbund hänvänt sig till justitiedepartementet rörande en förstärkning av besittningsskyddet för lokalhyresgäster. Den omständigheten att dessa framställningar gjorts understryker behovet av skyndsamma och effektiva åtgärder.

Eftersom mitt intryck av svaret från herr Lidbom är att attityden är något avvaktande, skulle jag gärna se att statsrådet här och nu något ytterligare ville utveckla sina synpunkter på den här frågan. Att statsrådet och jag är överens om att samhället har ett ansvar på detta område tar jag för givet.

Jag tackar än en gång för svaret från statsrådet Lidbom och hoppas att han skall tillmötesgå mitt önskemål om några ytterligare synpunkter.

Herr statsrådet LIDBOM:

Herr talman! Jag skall väl inte låta den här uppmaningen få klinga helt ohörd, även om mina kommentarer inte kan gå särskilt mycket på djupet innan vi har gjort de undersökningar som behövs. Jag tror att vi till en början kan konstatera att herr Henrikson och jag är överens om att det inte är tal om någon genomgripande ändring av systemet för lokalhyresgäster. Själva besittningsskyddet och den trygghet som lokalhyresgästen skall ha rätt till får sökas inom ramen för s. k. indirekt besittningsskydd, dvs. en rätt för hyresgästen att få ersättning av hyresvärden om en uppsägning eller en vägran att förlänga ett hyresavtal ter sig obefogat. Även om man håller sig kvar inom ramen för indirekt besittningsskydd hindrar det inte att det kan finnas en rad olika förbättringar att överväga i lokalhyresgästens ställning.

Det svåraste av de problem som herr Henrikson tar upp gäller själva hyressättningen. På bostadsmarknaden har vi lyckats arbeta oss fram till vissa bruksvärdeprinciper, som med den praxis som byggts upp har fått någorlunda stadga. Reglerna har också finslipats tid efter annan. När det gäller lokalhyresmarknaden är läget väsentligen ett annat. Det finns inte samma hållpunkter för en bedömning av bruksvärdehyra, och det är också herr Henrikson väl medveten om. Vad man kan och bör ta ut för en affärslokal som hyrs ut är mycket beroende av vad för slags affärsverksamhet som bedrivs och lämpligen kan bedrivas i den lokalen, vad det råder för konjunktur för den typen av affärsverksamhet osv. Det blir en mycket splittrad bild, där en förfärlig mängd olika faktorer ofrånkomligen kommer att påverka hyresnivån. Jag har därför inte någonting att ge på hand när det gäller möjligheterna att införa något slags bruksvärdeprövning för lokalhyror.

Jag kan däremot tillåta mig att ge en spontankommentar till de andra uppslagen som framförs i interpellationen. Båda de uppslag som herr Henrikson ger förefaller mig rätt rimliga. Det ena uppslaget gäller tanken på att förbjuda indexklausuler i kontrakt för lokalhyror liksom man har förbjudit dem i kontrakt för bostadshyror. Det förefaller som om mycket talar för herr Henriksons synpunkter i den delen.

Samma positiva men litet försiktiga kommentar kan jag ge när det gäller det andra uppslaget – att försöka finna något slags lägsta uppsägningstid i hyresavtalen, som är anpassad till de uppsägningstider som vi har att göra med nu på arbetsmarknaden enligt den färskas anställningsskyddslagen. Inför man för en mängd arbetstagare en garanterad uppsägningstid på sex månader kan utan tvekan den affärsidkare som skall iakttä ut uppsägningstiden gentemot sina anställda behöva ett litet längre rådrum än sex månader när hans hyresvärd säger upp honom.

Med dessa kommentarer i anslutning till herr Henriksons uppmaning hoppas jag att herr Henriksons önskemål om besked från mig för dagen

Nr 57

Tisdagen den
15 april 1975

---

*Om ändrad
lagstiftning rörande
hyra av lokal*

---

*Om ändrad
lagstiftning rörande
hyra av lokal*

kan anses tillgodosedda. Jag delar herr Henriksons uppfattning att det här är en fråga som skall handläggas utan onödigt dröjsmål. Vi skall göra de undersökningar som behövs så fort det kan ske. Om vi med gemensamma ansträngningar, herr Henrikson och jag, gör klart för fastighetsägare som arbetar på den här lokalhyresmarknaden att samhället känner sitt ansvar för lokalhyresgästerna, att vi verkligen följer utvecklingen, att vi tänker göra de undersökningar som behövs för att få grepp om vad som händer, att vi tänker spåra de missbruk som eventuellt kan förekomma och att vi tänker ingripa med de åtgärder som behövs, skall kanske redan den observansen på marknaden och på problemen kunna bidra till att hålla tillbaka de fastighetsägare som kunde vara sinnade att missbruka den frihet som lagstiftaren har gett dem.

Herr HENRIKSON (s):

Herr talman! Jag är utomordentligt tillfredsställd över de kompletterande synpunkter och besked som statsrådet Lidbom nu lämnade utöver vad han framhöll i sitt inledande anförande. Jag tror att de kan ha en allmänpreventiv verkan i detta sammanhang. Jag strävar i och för sig inte efter att vi skall lagstifta och reglera på varje område och göra det svårt för människor att sköta sina egna angelägenheter, men förutsättningen för denna frihet är att alla som har en roll att spela är utrustade med ett nödigt mått av ansvar såväl för sin egen verksamhet som för den som pågår i deras omedelbara närhet och som man kan påverka positivt eller negativt.

När det gäller fastighetsägarnas roll i det här sammanhanget framstår det som alldeles självklart, att det främsta motivet för deras verksamhet inte får vara högsta möjliga vinst på verksamheten. Det innebär naturligtvis inte att jag inte inser att de måste ha tacksning för sina kostnader och rimlig avkastning på insatt kapital, men därutöver finner jag inte anledning att verksamheten skall ge någon ytterligare avkastning.

Vad som för mig har framstått som allra viktigast i det här sammanhanget är reaktionerna från anställda som kan bli berörda, om en hyresvärd tillåter sig att handla på ett sätt som inte är godtagbart. De kan ju råka i utomordentliga svårigheter. Även om arbetsgivaren formellt har skyldighet att iakttä uppsägningstider osv., är de anställda ingalunda skyddade i ett sådant läge. Sysselsättningen och möjligheterna till verksamhet för anställda och för företagare bör enligt min mening ges företräde vid bedömningen av de olika faktorer som man i detta sammanhang har att ta hänsyn till.

Jag skall inte pressa statsrådet på ytterligare några besked, eftersom jag alltså är utomordentligt nöjd med de kompletterande uttalanden han nu gjort. Jag hoppas att det skall bli möjligt att lösa dessa frågor på ett sätt som alla berörda parter kan vara nöjda med.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Föredrogs och hänvisades
Motioner
Nr 2047 till kulturutskottet
Nr 2048 till konstitutionsutskottet
Nr 2049 till utrikesutskottet

§ 10 Föredrogs, men bordlades åter skatteutskottets betänkande nr 18, justitieutskottets betänkande nr 11 och 12, lagutskottets betänkande nr 12 och 13, socialförsäkringsutskottets betänkande nr 12, utbildningsutskottets betänkanden nr 9 och 11, trafikutskottets betänkanden nr 6 och 7, jordbruksutskottets betänkande nr 5 och 6 samt civilutskottets betänkanden nr 9-13.

§ 11 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningen nr 54.

§ 12 Herr talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle näringsutskottets betänkanden nr 15, 12, 13 och 14 i nu angiven ordning uppföras sist.

§ 13 Anmäldes och bordlades
Proposition
Nr 102 med förslag till räntelag m. m.

§ 14 Anmäldes och bordlades
Redogörelse
Nr 14 Riksdagens revisorers berättelse över verkställd granskning av riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning under budgetåret 1973/74

§ 15 Anmäldes och bordlades
Konstitutionsutskottets betänkande
Nr 11 med anledning av dels propositionen 1975:1 om anslag om justitiedepartementets verksamhetsområde för budgetåret 1975/76 till dattainspektionen, dels motioner

Utbildningsutskottets betänkande
Nr 10 med anledning av propositionen 1975:1 såvitt gäller anslag till lärarutbildning jämte motioner

§ 16 Anmäldes och bordlades
Motioner
Nr 2050 av herr *Jonasson*
med anledning av propositionen 1975:46 om planering och samordning av samhällets insatser för rekreation och turism

Nr 57

Tisdagen den
15 april 1975

---

*Anmälan av
interpellation*

Nr 2051 av fru *Anér*

med anledning av propositionen 1975:57 om ett nytt system för automatisk databehandling inom folkbokförings- och beskattningsområdet

Nr 2052 av herr *Strömberg* i Botkyrka

med anledning av propositionen 1975:67 om lag om ändring i lagen (1945:119) om stängselskyldighet för järnväg m. m.

Nr 2053 av herr *Lindahl* i Hamburgsund

med anledning av propositionen 1975:77 med förslag till lag om ändring i tulltaxan (1971:920)

Nr 2054 av herrar *Carlsson* i Vikmanshyttan och *Jonasson*

med anledning av propositionen 1975:78 om lagstiftning angående ansvar för funktionärer i offentlig verksamhet, m. m.

Nr 2055 av herr *Boo* m. fl.

med anledning av propositionen 1975:98 om skatteplikt för vissa studiebidrag, m. m.

§ 17 Anmälan av interpellation

Anmälades och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 11 april

Nr 55 av fru *Håvik* (s) till herr socialministern om vidgad rätt till vårdbidrag:

Enligt 9 kap. 4 § lagen om allmän försäkring (AFL) äger försäkrad förälder för vård av barn som ej fyllt 16 år rätt till vårdbidrag om barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp för avsevärd tid och i avsevärd omfattning är i behov av särskild tillsyn och vård.

Genom beslut av 1974 års riksdag har – med verkan fr. o. m. den 1 juli 1975 – införts väsentligt gynnsammare regler i fråga om rätten till vårdbidrag.

Även med den utformning bestämmelserna kommer att ha i fortsättningen leder de emellertid i vissa fall till konsekvenser som enligt min mening inte kan accepteras, och detta sammanhänger med att vårdbidraget betraktas som en tilläggsförmån till folkpension. Detta i sin tur innebär att den som vårdar barnet för att komma i åtnjutande av vårdbidrag måste uppfylla de allmänna förutsättningarna för rätt till folkpension enligt 5 kap. 1 § AFL, dvs. han/hon måste vara svensk med-

borgare som är bosatt i riket eller ha varit mantalsskriven i Sverige för det år han/hon fyllt 62 år eller för de fem åren närmast dessförinnan. I en familj där fadern är svensk medborgare och modern av utländsk nationalitet och där det handikappade barnet vårdas av modern kan alltså något vårdbidrag i princip inte utgå.

Vårdbidraget var före den 1 januari 1974 knutet till barnet. Genom 1973 års föräldraförsäkringsreform tillkommer det numera vårdnadshavaren. 1973 års reform har alltså så till vida inneburit en förbättring att barnets nationalitet nu är utan betydelse för rätten till vårdbidrag. Enligt min mening är det emellertid inte mindre orimligt att vårdnadshavarens nationalitet skall vara avgörande för om vårdbidrag skall utgå eller ej.

Ett sätt att undanröja denna från rättvisesynpunkt otillfredsställande effekt är att göra rätten till vårdbidrag beroende av om vårdnadshavaren är inskriven hos allmän försäkringskassa. Sådan inskrivning förutsätter endast att vederbörande är bosatt här i riket.

Med hänvisning till vad jag anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr socialministern få ställa följande fråga:

Vill herr socialministern medverka till en sådan ändring av AFL att de av mig redovisade konsekvenserna av gällande bestämmelser undanröjs?

§ 18 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 15 april

Nr 161 av fru *Andersson* i Hjärtum (c) till herr socialministern om översyn av smittskyddslagstiftningen:

Socialutskottet hemställde i ett enhälligt betänkande, 1973:24, som bifölls av riksdagen, om en översyn av smittskyddslagstiftningen i vad avser behandlingen av veneriska sjukdomar. Något förslag om ändringar i smittskyddslagen har ännu inte aviserats.

Är statsrådet beredd att redovisa hur denna fråga handlagts och när ett förslag till ändring i lagen kan föreläggas riksdagen?

Nr 162 av herr *Söderström* (m) till herr finansministern om dubbelbeskattningsavtal med Spanien:

Det avtal för undvikande av dubbelbeskattning som sedan den 14 mars 1966 funnits med Spanien har av regeringen uppsagts den 26 juni 1974 med verkan fr. o. m. den 1 januari 1975. Detta har medfört ekonomiska konsekvenser för ett stort antal svenska medborgare.

1. Vad är orsaken till att regeringen sagt upp avtalet?

2. Har regeringen upptagit förhandlingar med den spanska regeringen för att åstadkomma ett nytt avtal?

3. Om så är fallet, när kan detta avtal väntas träda i kraft?

Nr 163 av fru *Olsson* i Hölö (c) till herr bostadsministern om prövningsreglerna i bostadslångivningen:

1974 års riksdag (CU 1974:14 s. 5–6) begärde att prövningsreglerna i bostadslångivningen skulle anpassas till de ändrade planeringsföresättningar. Förslag lades efter en översyn fram i propositionen 1974:150 och föranledde ett riksdagsbeslut (CU 1974:36). Beslutet innebar att kravet på varaktigt behov av byggnaden skall anses tillgodosett beträffande småhus som skall bebos av låntagaren, om kommunen åtar sig visst ansvar för förlust på lånet.

I betänkandet CU 1974:14 (s. 6–7) anförde civilutskottet i anslutning till motionerna 1974:1163 och 1170 (c) att frågan om hur de jordbrukspolitiska intressena skall behandlas i den kommunala bebyggelseplaneringen och den statliga långivningen torde komma att beröras av den enligt ovan begärda översynen.

Tvekan har uppstått huruvida de ändrade reglerna för bedömning av om varaktigt behov av bostäderna föreligger också ansetts innebära att tidigare uttalanden (bl. a. SU 1964:42) om hänsyn till jordbrukspolitikens krav förlorat sin aktualitet. Kommunens beslut skulle i så fall bli avgörande och samrådet med lantbruksmyndigheterna obehövt.

Med hänvisning till det anförda vill jag till herr bostadsministern ställa följande fråga:

Är även enligt statsrådets mening det kommunala ansvarsåtagandet för bostadslån ensamt avgörande för bedömningen av låneföresättningen varaktigt behov, eller krävs fortfarande en statlig jordbrukspolitisk bedömning i vissa fall?

Nr 164 av herr *Rosqvist* (s) till herr kommunikationsministern om skyldigheten att anlita lots:

För fartyg med vissa laster och i vissa farleder råder skyldighet att anlita lots.

Enligt lotsförordningen är det lotsen som ansvarar för lotsningen. Om lotsen på grund av tjocka, mörker eller andra omständigheter ej kan ge säker vägledning, är han skyldig ange de åtgärder som därigenom är påkallade med hänsyn till fartygets säkerhet. Befälhavaren kan då handla mot lotsens anvisningar och fortsätta resan även om lotsen avsagt sig allt ansvar för eventuella följder, betingade av åsidosättande av tillfredsställande säkerhet.

Anser kommunikationsministern att befälhavaren i ett sådant läge bryter mot bestämmelsen om skyldighet att anlita lots?

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 17.29.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Nr 57

Tisdagen den
15 april 1975
